

Kreo de CDELI kaj ĝia nuna situacio

Claude Gacond

Enhavo :

1. Pri la esperanta biblioteko de La Chaux-de-Fonds en 1954

2. Decidigaj etapoj

- 2.1. Starto de la aktiveco de CDELI
- 2.2. Celoj kaj statuto de CDELI – 1961 - 1967
- 2.3. Detruo de la biblioteko de Jules Gilliard en 1962
- 2.4. Kreo de la Dokumentaro Edmond Privat en 1962
- 2.5. Komenco de la katalogado de la libroj de CDELI en 1965
- 2.6. Formiĝo de helpgrupo en 1969
- 2.7. Alveno de la arkivaĵoj de Svisa Esperanto-Societo – 1965-1967
- 2.8. La malagrabra kaj memorinda ĝeneva aventuro - 1967

3. CDELI konsiderata kiel grava biblioteka dokumentaro

- 3.1. Fortikiĝo de CDELI en la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds ekde 1970
- 3.2 La CDELI-materialo estas nun rete konsultebla
- 3.3. Ŝanĝiĝis la interlingva situacio profite al esperanto kaj al la angla
- 3.4. CDELI rezultas el la kunlaboro de bonvoluloj kaj de la Urba Biblioteko

4. Kreo de Asocio de la Amikoj de CDELI

- 4.1. Eblo de fakaj Organoj
- 4.2. Alvoko
- 4.3. Signifaj eroj el la Statuto de tiu Asocio de la Amikoj de CDELI

5. Konkludo

Resumo : Claude Gacond, dank'al sia amikeco kun la direktoro de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds, povis savi materialon ne nur esperantan sed ankaŭ kontraŭ-esperantan. Sekve al tio, sub la nomo *Centre de documentation et d'étude sur la langue internationale* (CDELI) kreiĝis dokumentejo, kies statuto, pro sia interlingvistika neŭtraleco, unue vekis la kontraŭstaron de la Svisa Esperanto-Societo kaj de UEA. Tragika detruo de privata arkivaro orientis lin al la sistema savo de minacataj privataj dokumentaroj, interalie de tiuj de Edmond Privat kaj Hans Jakob. Tiu aktiveco firmigis lian pozicion en la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds, kies raportoj ekde 1970 detalege priskribas la aktivecon de CDELI. Tiuj jarraportoj nun konsulteblas tra la retejo www.CDELI-org kaj la CDELI-libraro tra la romanda interbiblioteka katalogo www.RERO.ch. Claude Gacond fine raportas pri la fondo en 2008 de Asocio de la Amikoj de CDELI.

1. Pri la esperanta biblioteko de la Chaux-de-Fonds en 1954

En aprilo 1954 komenciĝis mia instruista aktiveco en la vilaĝo La Sagne. Pro mia esperantisteco miaj kontaktoj kun la najbara urbo La Chaux-de-Fonds interalie celis la lokan Esperanto-Grupon, kies biblioteko, pro ĝenerala malintereso, estis rifuĝinta en subtegmentejan ĉambron ĉe sprita maljunulino, kiun mi komencis vizitadi. Tiu s-ino Mathilde Wolf profitis mian frekventadon de la grupa biblioteko por rakontadi al mi, kiel esperanto ekstartis en la horloĝeja metropolo tra la perado de la juda komunumo. Tiel mi eksciis, ke en la jaro 1887, cele al disdono al interesatoj, la sinagoga rabeno ricevis el Varsovio en Ruslando etan pakajon, kiu entenis 5 specimenojn de la unua broŝuro *La Langue internationale* de la Doktoro Esperanto. Ŝia bopatro Philidor Wolf akiris unu el tiuj broŝuroj, kaj ne nur li entuziasme instruadis la lingvon al siaj gefiloj, sed ankaŭ proponis la terminojn **Movado**,

Rado, Universo kaj Eterna al samreligianoj serĉantaj adekvatan nomon por sia horloĝa firmao. Jules, ŝia estonta edzo, estis unu el tiuj infanoj. Li naskiĝis kiel esperanto en 1887 kaj eble pro tio vigle identiĝis al la zamenhofa lingvo. La geamikoj Jules kaj Mathilde fondis en 1903 la lokan Esperanto-Societon kaj prizorgis la riĉigon de ĝia biblioteko. Mathilde ankaŭ fiere rakontis pri sia teatraĵo *Paternité*, kiu estis unuafoje sukcese ludita en la teatrejo de La Chaux-de-Fonds la 20-an de februaro 1913 per trupo de 14 geaktoroj, kiu poste ĝin ankaŭ prezentis esperantlingve kun sama sukceso sub la titolo *Patreco*. Samjare tiuj aktoroj poste ree prezentis la teatraĵon en Berno la 26-an de aŭgusto kadre de la 9-a Universala Kongreso de Esperanto. Tiuj regulaj kontaktoj kun pioniro de esperanto tutcerte kontribuis al mia priesperanta kleriĝo, kaj ĉar mi estis la ununura konsultanto de la biblioteko, sekve al propono de Mathilde Wolf, la grupo, tiam prezidata de s-ro René Zollinger, decidis konfidi al mi siajn librojn kaj revuojn. En la ĉambro, kiun mi estis luinta en La Sagne, mi ne disponis pri konvena loko por instali tiun bibliotekon, tial mia unua zorgo celis trovi konvenan ejon por ĝin lokigi.

La Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds ŝajnis al mi taŭga loko. Ĝian novan direktoron Fernand Donzé mi bone konis, ĉar dum niaj studoj ni frekventis la saman etnolian seminarion en la Universitato de Neuchâtel. Kaj politike ni retroviĝis en la social-demokrata partio. Dum nia unua rendezuo, trafoliumante *Raportojn de la Komitato de la Biblioteko*, Fernand Donzé atentigis min, ke la jarraporto de la jaro 1944 interalie mencias, ke Jules Wolf heredigis al la Biblioteko la plej grandan parton de sia esperantlingva libraro. En koridoro, kiu ligis la modestan oficejon de la direktoro al la leg-salono de la Biblioteko, mi ricevis limigitan bretaron por la depono de la libroj kaj revuoj de la Esperanto-Grupo je la preciza kondiĉo, ke mi estu je la dispono de la bibliotekisto, kiu zorgos pri la katalogado de tiu materialo. Sed unue devis difiniĝi statusa fundamento por mia helpa kunlaboro. Mi ricevis ŝlosilon, kiu ebligis al mi frekventadi la bibliotekon por la plenumo de mia funkcio de Arkivisto de la Esperanto-Grupo.

2. Decidigaj etapoj - 1955-1970

2.1. Starto de la aktiveco de CDELI

Per mia aktiveco kadre de la asocio Esperanto-Junularo de Svislando, kaj baldaŭ kiel prezidanto de la asocio Esperanto-Edukistaro de Svislando, mi kolektis pliajn dokumentojn konservindajn. Por la depono kaj ordigado de tiu kreskanta materialo la direktoro de la Biblioteko baldaŭ disponigis al mi etan budon en la biblioteka subtegmentejo, kaj la arkitekto de la Urbo Pierre Berger, kiu tiam studadis esperanton kun sia edzino Héléne Berger, alportis efikan helpon por la ekipado de tiu ejo. Baldaŭ tiu ĉambreto senfenestra kaj sen hejtado, kie oni sufokis pro varmo somere kaj devis vestiĝi vintre, kvazaŭ oni estus veturonta al la norda poluso, fariĝis por mi entuziasmiga laborloko. Sindonemaj kunlaborantoj ekvenadis por min helpi selekti kaj ordigi la materialon, kiun mi kolektadis okaze de vizitoj al esperanto-pioniroj kaj ankaŭ al iliaj kontraŭuloj. Tiel iom post iom kreiĝis la *Centre de documentation et d'étude sur la langue internationale* (CDELI) [esperantigo : *Centro de Dokumentado kaj de Esploro pri la Lingvo Internacia*], kies statuto orientiĝis al la kolekto kaj konservado de arkivaĵoj propraj al ĉiaj tendencoj de planlingvistiko.

2.2. Celoj kaj statuto de CDELI - 1961-1967

En 1961 kun la direktoro Fernand Donzé mi laboris al la precizigo de la celoj kaj al la redaktado de statuto de CDELI. Temis, ne krei institucion konkurenca al la Internacia

Muzeo de Esperanto, sekcio de la Aŭstria Nacia Biblioteko, sed krei originalan komplementon al tiu muzeo.

Svislando, kiu ne travivis militon, kaj la urbo La Chaux-de-Fonds aparte, estis karakterizataj de la plureco de movadoj proponantaj uzon de planlingvo en la internacia vivo. Ŝajnis bone proponi al la adeptoj kaj asocioj de tiuj movadoj la servon de publika institucio por la konservado de iliaj arkivaĵoj.

Pro scienca objektiveco la statuto de CDELI evitis privilegii esperanton, kio kaŭzis kontraŭstaron de la svisa kaj internacia esperanto-movadoj. Tial Svisa Esperanto-Societo (SES) atendadis pli ol kvin jarojn antaŭ ol alporti en aŭtuno 1967 sian definitivan apogon al CDELI per la subskribo de propra Konvencio. Ekde tiam la ekzisto mem de CDELI povis oficialiĝi per la subskribo de ĝia statuto. Tiu okazaĵo konkretiĝis la 2-an de oktobro 1967 per la subskribo de Fernand Donzé, la direktoro de la Biblioteko, kaj de mi mem kiel arkivisto de CDELI.

Jen esperantigo de esencaj punktoj de tiu statuto verkita franclingve :

Artikolo 1-a. *Sub la administra aŭtoritato de la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds kaj la patronado de la Societoj praktikantaj helplingvon internacian kaj kies sidejo situas en Svislando estas kreita Centro de Dokumentado kaj de Esploro pri la Lingvo Internacia (CDELI).*

Artikolo 2-a. *La Centro celas la kolektadon, konservadon, ordigon kaj studon de la libroj, broŝuroj, gazetoj kaj aliaj dokumentoj presitaj kaj manuskriptaj rilatantaj al ĉia lingvo internacia.*

Artikolo 3-a : *La dokumentaron de la Centro konsistigas :*

- a) *la publikaĵoj kaj dokumentoj apartenantaj al la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds ;*
- b) *la donacoj kaj deponoj de la societoj praktikantaj helplingvon internacian ;*
- c) *la donacoj kaj deponoj de individuoj (La dokumentoj donacitaj fariĝas posedaĵo de la Biblioteko).*

Artikolo 4-a. *La Centro estas submetita, krom escepta regulo de la koncerna statuto, al la regularo de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds, kie ĝi havas sian sidejon.*

Artikolo 5-a. *La Direktoro de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds respondecas pri la administrado de la Centro. Lin helpas Arkivisto kaj Konsulta Komitato.*

[...]

Artikolo 6-a.

- a) *La Arkiviston, sekve al antaŭpropono de la Konsulta Komitato, elektas la Direktoro de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds.*

[...]

- f) *Estas konsiderata kiel Donacinto ĉiu persono herediganta al la Centro sian propran dokumentaron pri la Lingvo Internacia kaj kiu estas tiucele ligita per Konvencio kun la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds.*

Artikolo 7-a.

- a) *La Centro seeble posedas apartajn ejojn, kie grupiĝos la publikaĵoj kaj dokumentoj en rilato kun ĝia aktiveco.*

[...]

Artikolo 9-a. *La Biblioteko de La Chaux-de-Fonds metas siajn servojn kaj personaron je la dispono de la Centro.*

Artikolo 10-a

- a) *Kaze de disigo de la Centro la kolektita dokumentaro restas posedaĵo de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds.*

[...]

2.3. Detruo de la biblioteko de Jules Gilliard en 1962

En la laborkampoj kaj asembleoj de la movado *Service civil international (SCI)* [Internacia Civila Servo] mi konatiĝis kun la esperantisto Jules Gilliard, kaj en La Neuveville tiun ĝardeniston mi vizitis ekaŭtune 1951-a, kiam mi decidis lerni esperanton. Tiam mi malkovris, ke li posedis gravegan bibliotekon entenantan ne nur preskaŭ plenan kolekton de ĉiuj libroj ĝis tiam publikigitaj en esperanto, sed ankaŭ de la plej signifaj revuoj. Tiel mi povis trastudi la enhavon de la fundamentaj periodaĵoj: *La Esperantisto* redaktita de L.-L. Zamenhof (1889-1895), de ĝia posteulo *Lingvo Internacia* (1895-1920) kaj de *L'espérantiste* finiĝanta en Ido de Louis de Beaufront (1898-1908). Skatolaro entenis leterojn de Zamenhof kaj de multaj aliaj esperanto-pioniroj. Jules Gilliard estis akirinta tiun dokumentaron frekventante brokantistojn dum restadoj en Parizo. Diversaj notoj kaj leteroj atestis, ke tutcerte parto el tiu trezoro estis relikvaĵoj el la poresperanta aktiveco de la generalo Hippolyte Sebert. Dank'al la afableco de Jules Gilliard mi do havis je mia dispono studmaterialon, kiu ebligis al mi efikan kaj profundan studon de esperanto, kaj interalie de ties historio kaj beletra disvolviĝo.

Ege suferiga estis por mi la subita ekscio, ke mia amiko akcidente mortis en Morges la 28-an de aprilo 1962 kaj ke la funebra ceremonio estis jam okazinta. Dekon da tagoj poste, kiam mi vizitis liajn familianojn, senespere mi malkovris, ke lia tuta dokumentaro estis jam transdonita al paperfabriko, krom kelkaj binditaj libroj donitaj en Neuchâtel al la latinisto-esperantisto Charles Ecabert. Kiam mi atentigis pri la valoro de la revuoj kaj korespondaĵoj tiel forĵetitaj, tiam familiano decidis tuj telefoni al la fabriko por provi reakiri tiun materialon. Responde ni eksciis, ke ĉio jam fariĝis kartono.

Tiu katastrofo atentigis min pri la danĝero minacanta la privatajn arkivaĵojn, kiam tiuj ĉi ne vekis la familian entuziasmon de la kolektemulo. Kaj mi decidis, ke mi malhelpos aliajn detruojn de arkivaĵoj en rilato kun iu ajn planlingva projekto.

2.4. Kreo de la Dokumentaro Edmond Privat en 1962

Mi devis tuj agi, ĉar la 28-an de aŭgusto de la sama jaro 1962 ankaŭ akcidente mortis Edmond Privat dum restado en sia ĉaledo en Gland. En julio mi estis vizitinta lin en lia « *Chaumière* » borde de la lemana lago por diskuti kun li pri la estonta eldono sub la titolo *Vivo de Gandhi* de serio de liaj elsendoj ĉe Svisa Radio Internacia. Mi tiam zorgadis pri la tajpado de tiuj elsendoj en kunlaboro kun Henri Vatré en Ĝenevo, kaj solvotaj estis terminaj demandoj. Neniel mi antaŭvidis, ke tiu kunveno estis nia lasta renkonto.

Kiam poste mi vizitis lian vidvinon Yvonne en Neuchâtel, kun konsterno mi konstatis, ke ŝi hazarde disdonadis al siaj vizitantoj librojn kaj arkivaĵojn de sia ĵus mortinta edzo. Lia biblioteko kaj lia dokumentaro de universitata profesoro pri la angla literaturo estis jam dispecigitaj sekve al vizitoj de studentoj kaj universitataj kolegoj. Tiam mi vigle kontraŭstaris tiun detruon de gravaj arkivaĵoj pri esperanto kaj aliaj idealoj personigitaj de Edmond Privat. Kaj mi promesis mian helpon al Yvonne Privat. Ŝi akceptis ĉesigi tiun disdonon, kiun fakte kaŭzis ŝia senpova sento pro antaŭvidebla neceso de estonta translokiĝo. Ŝi decidis ekzameni miajn proponojn kun sia spirita filo Eric Descoedres, redaktoro en Bazelo de la gazetoj *Coopération* kaj *L'Essor*, en kiuj regule aperadis kronikoj de Edmond Privat.

Mia aktiveco en la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds donis al mi la eblon organizi etan ekspozicion pri Edmond Privat kaj okaze de ĝia porĵurnalista konferenco kun la apogo de la direktoro Fernand Donzé kaj de la redaktoro Eric Descoedres mi atentigis, ke s-ino Yvonne Privat konsentas heredigi la arkivojn de sia mortinta edzo al la institucio, kiu ilin akceptos kaj valorigos en ties tuteco. Sin anoncis pluraj kandidatoj por partoj de la koncerna dokumentaro, sed nur la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds anoncis sian pretecon prizorgi ĝin en ties tuteco.

Do laborante al la starigo de projekto de « *Fonds Edmond Privat* » [Dokumentaro Edmond Privat] mi tre atentis, ke ĝi estu jure konvene apartigita de CDELI mem, tiam ankaŭ en kreado. Mi konsciis, ke kunigo de ambaŭ dokumentaroj, certe komplementaj, fuŝe influus iliajn respektivajn tre malsimilajn kreocelojn.

Raporto de la Komitato de la Biblioteko por la jaro 1964 tiel resumas la evoluon de la bibliotekaj rilatoj kun s-ino Yvonne Privat :

« *Donaco supera al ĉiuj ceteraj alportos al nia Biblioteko apartan famon. Ĝi estas tiu, kiun s-ino Yvonne Privat ĵus efektiviĝis. Ŝi fakte donacas al ni la tutecon de la libroj, manuskriptoj, notoj, dosieroj kaj ricevitaĵoj apartenintaj al sia edzo Edmond Privat, kiu estis profesoro en la Universitato de Neuchâtel. Tiu grava sumo da dokumentoj koncernas la aktivecojn, kiuj karakterizis la vivon de Edmond Privat : esperanto, pacismo, civilservo, Hindio kaj Gandhi, Pollando, Romain Rolland, la Ĝeneva Radio (kies fondinto li estis), la instruo de la angla lingvo, la nuntempa historio, la ĵurnalista aktiveco, ktp. »*

Kelkaj fragmentoj de sekvaj Raportoj bone resumas la sekvon de la eventoj. En 1965 oni legas :

« *Nia lasta raporto menciis la gravegan donacon, kiun s-ino Yvonne Privat intencis fari al nia Biblioteko. Konvencio subskribita la 19-an de junio 1964 precizigas la kondiĉojn. Parto de la dokumentoj – ĉiuj manuskriptoj kaj kelkaj el la libroj – jam transportiĝis al la Biblioteko komence de 1965. S-ro Pierre Hirsch okupiĝas pri la Dokumentaro ekde la 1-a de septembro 1964-a. [...] Komitato por la administrado de la Dokumentaro Privat estis starigita. Ĝin konsistigas S-ro André Sandoz, prezidanto ; s-ro Claude Gacond, vic-prezidanto ; s-ro Fernand Donzé, sekretario ; s-ino Yvonne Privat, s-roj André Tissot, John Nussbaum kaj Eric Descoedres. S-ro Pierre Hirsch ĉeestas la kunvenojn kaj prizorgas la protokolojn. »*

En 1969 pri la Dokumentaro Privat raportiĝas tio :

« *La plej grava publikaĵo estas la duobla numero de la « **Revue neuchâteloise** » en aŭtuno 1968-a. Tiu kajero 82-paĝa, ilustrita de portretoj kaj faksimiloj, entenas atestaĵojn de Alice Rivaz, Eric Descoedres, Marc Reinhardt, Claude Gacond kaj Pierre Hirsch. Tiu lasta, kiel prizorganto de la Dokumentaro, redaktis aldonan noton pri la biblioteko de Edmond Privat, biografian kronologion kaj provizoran bibliografion de la verkoj de Edmond Privat. Kunlabore kun Claude Gacond esperanto-resumo estis eldonita por la nefranclingvaj legantoj. [...] La Komitato de la Dokumentaro Edmond Privat kuniĝis la 8-an de marto 1969. Ĝi informiĝis pri la plenumita laboro kaj ekzamenis la estontecon. S-ro Pierre Hirsch ekde aprilo 1969 ree plentempe instrue deĵoros en la kantona gimnazio de La Chaux-de-Fonds. S-ro Claude Gacond, celanta okupiĝi pri aro da esperanto-institucioj, akiris de la lerneĵaj aŭtoritatoj de La Sagne unu liberan jaron sensalajran. Li malavare proponis ordigi la esperanto-dokumentojn de la Dokumentaro Edmond Privat kaj tiel garantii ĉeeston en la Salono Edmond Privat. »*

2.5. Komenco de la katalogado de la libroj de CDELI en 1965

La 21-a de januaro 1965 estis grava dato en la disvolviĝo de CDELI. Fakte ĝi estis la tago, kiam ne nur komenciĝis la katalogado de la libraro de la loka Esperanto-Grupo fare de la bibliotekistino Suzanne Boichat.

Ĉar la lundon matene la biblioteko estas fermita al la publiko, tial nur dum tiu semajna momento CDELI povis profiti pri la servo de bibliotekisto, sed je la drasta kondiĉo, ke kiel fakulo mi helpe ĉeestu. Informita pri tiu ĉi neordinara devontigo la Lerneja Komisiono de mia vilaĝo La Sagne larĝanime adaptis mian instruistan laborhoraron liberigante min de ĉia deĵorado lund-matene.

2.6. Formiĝo de helpgrupo en 1969

Mi ne restis la sola helpanto de la bibliotekistino. Ekde la jaro 1969 Andrée Gacond, mia edzino, min regule akompanis. Tiel kreiĝis la lunda helpgrupo, kiu baldaŭ kreskis en 1971 dank'al la kunlaboro de la esperantistinoj Hélène Berger kaj Mathilde Luthi, same kiel iom pli malfrue de la adepto de Occidental Alphonse Matejka, la redaktoro de la interlingvistike fama revuo *Cosmoglotta*.

Tiel lund-matene, en etoso de helpa bonvolo, komenciĝis fruktodona laboro. La bibliotekistino Suzanne Boichat, per granda pedagogia talento, entuziasme instruis al ĉiu plenumi precizan taskon. Tiel ŝi liberigis sin el temporabaj ripetaj taskoj profite al la raciigo de la libro-katalogado, kiun ŝi mem dinamisme pluefektivigis en aliaj momentoj de la semajno, ĝenerale la ĵaŭdon posttagmeze. La registraj kajeroj de CDELI atestas pri la aktiveco de tiu grupo de sindonemaj bonvoluloj fidelaj kaj efikaj, kiu ekde tiam karakterizis la vivon de CDELI.

2.7. Alveno de la arkivaĵoj de Svisa Esperanto-Societo - 1965-1967

La bulteno *Svisa Espero* de Svisa Esperanto-Societo tiel mencias la alvenon de sia biblioteko kaj arkivaro en la Bibliotekon de la Urbo La Chaux-de-Fonds : Unue la numero 2-a de 1965 anoncas la demision de ĝia arkivisto Fritz Schwarz en Thoune. La numero 4-a de 1966 raportas pri la kontaktoj de la Komitato de SES kun la Biblioteko kaj atentigas pri mia preteco okupiĝi po unufoje en la semajno pri la koncernaj arkivaĵoj. Kaj fine la numero 6-a de la sama jaro rakontas, ke en julio la libraro kaj plena kolekto de la arkivoj de SES translokiĝis en La Chaux-de-Fonds.

En la rubriko de la donacoj oni legas tion ĉi en 1967 en la Raporto de la Komitato de la Biblioteko :

« Ni unue menciu la klopodon de s-ro Claude Gacond, prezidanto de la asocio Esperanto-Edukistaro de Svislando, celantan riĉigi nian Bibliotekon per ĉio, kio koncernas la lingvojn internaciajn, kaj aparte esperanton. Dank'al li ni ĉijare ricevis la arkivojn de la Svisa Esperanto-Societo, same kiel la esperantan bibliotekon de s-ro Paul Bouvier en Ĝenevo.

2.8. La malagrabra kaj memorinda ĝeneva aventuro - 1967

La donaco-mencio de la esperantisto Paul Bouvier atestas, ke mi estis komencinta kolekti aliajn arkivaĵojn sur la bazo de la statuta projekto redaktita kun la direktoro de la Biblioteko de La Chaux-de-Fonds. Sed ĉar CDELI antaŭvidis la konservadon kaj esploron de dokumentoj ne nur priesperantaj, sed ankaŭ rilatantaj al konkurencaj planlingvoj, nek la Komitato de SES, nek en Londono la profesoro Ivo Lapenna, prezidanto de la Universala Esperanto-Asocio (UEA) konsentis ekdiskuti pri tiu statuto.

Kontraŭe s-ro Hans Jakob en Ĝenevo, la eksdirektoro de UEA, kiu amasigis gravan dokumentaron pri plej diversaj projektoj de internaciaj planlingvoj, apogis la interlingvistikan « ekumenismon », kiun mi praktikadis kaj kondiĉigis la donacon de siaj arkivaĵoj je la akceptado de la statuto de CDELI fare de SES.

Bedaŭrinde subite okazis, ke li grave malsaniĝis. Tiam en urĝo s-ro Werner Laederach en Zürich, la prezidanto de SES, fine alportis la 4-an de oktobro 1967 la apogon de la esperanto-movado per la subskribo de la konvencio liganta SES-n al la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds. Hans Jacob, viktimo de gangreno, estis jam malfeliĉe senkonsciiĝinta. Tro malfruis, por ke li kapablu subskribi sian konvencion.

La manko de lia subskribo kaŭzis katastrofan konsekvencon. Lia filino pretis obei al la volo de sia ĵus mortinta patro, sed ĉar tiu ĉi estis viktimo de plendo de profesoro Ivo Lapenna pro dirite fuŝa administrado de la UEA-kapitalo, la filino de Hans Jacob deklaris sin neheredanto. Konsekvence en la apartamento mem de Hans Jacob liaj arkivaĵoj estis por aŭkcia vendo miksitaj al 5 aliaj vendotaj dokumentaroj. Necesis do, ke sub la aŭspicio de la Biblioteko mi iru ilin aĉeti nome de CDELI.

La aŭkcia antaŭtago, post konkludo de mia instru-aktiveco, mi tuj aŭtomobilis al Ĝenevo kun enpoŝe mia monata salajro de instruisto kaj kun kopio de letero subskribita de la direktoro Fernand Donzé, kiun estis ricevinta la notario ŝarĝota de la vendo. Kun la filino de Hans Jacob mi ricevis la rajton amasigi en kvardekon da banan-skatoloj la librojn kaj arkivaĵojn, kiujn mi deziris akiri por CDELI. La urbaj pedeloj enfermis nin ambaŭ en la apartamento de Hans Jacob komence de la vespero, kaj dum la tuta nokto ni somnambule plenumis nian esplor-laboron, plenigante la skatolojn. Matene, kiam la notario kaj la pedeloj ekaperis, kun ili ankaŭ alvenis esperantistaj amikoj, kiuj alportis kafon kaj bulkojn por nin refortigi.

La unua skatolo aŭkciigis por sumo de Fr 300.- elvaporigante la kvaronon de mia mono. Sekve, kiam la notario anoncis la vendon de nova skatolo, tiam mi furioze ekstaris hurlante, ke la letero de la Biblioteko anoncis al li la akiron de la tuto de la arkivaĵoj de Hans Jacob. Mi ricevis nepran ordonon silenti. Tial mi foriris atentigante pri mia aparteno al la social-demokrata partio kaj pri miaj politikaj funkcioj en la Neŭŝatela Kantono, kaj mi sciigis, ke tuj mi direktiĝos al mia socialista sampartiano, la ministro André Chavanne, direktoro de la Publika Instruado. Tio kaŭzis plenan inversiĝon de la situacio. La notario panikigita revenigis min. Sekve al informpeto de ĉeestanta antikvaĵisto li devis laŭtleĝi la menciitan leteron kaj unuanime la ĉeaj brokantistoj anoncis, ke ili ne konkurencos publikan bibliotekon. Tiel la tuton de la skatoloj mi ricevis sen pliigo de la aĉetprezo.

Post la samtaga veturigo de tiu materialo al la sekretario de dom-kooperativo, kiun administris mia ĝeneva kunlaboranto Henri Vatré, mi revenis por helpadi la antikvaĵistinon senaŭtomobilan, kiu estis aĉetinta la plej grandan parton de la aliaj dokumentoj. Dum mia laboro mi estis konstatinta, ke daŭre ŝi estadis viktimo de ripetataj malafablaĵoj fare de la pedeloj. Kiam ŝi devis transpaŝi la elirejon de la apartamento por iri ŝarĝi sian ĉareton, per kiu ŝi transportis sian materialon al sia magazeno en la mezepoka urbokvartalo, tiam ĉiufoje la pedeloj etendis siajn gambojn trans la pordon dirante al ŝi : « *Superpaŝu la barilon, putino !* » Tiom longe kiam mi okupiĝis pri miaj aferoj, tiam mi lasis ilin esprimi sian malestimon al tiu malfeliĉa librovendistino sendefenda. Sed nun disvolviĝis tiu ĉi konversacio :

« *Kiu salajras vin ?* mi demandis al ili.

« *La...heŭ, la...Komunumo !* »

« *Bone, mi do iros al la Urbodomo por sciigi, kiel vi kondutas nomante putino impostoŝpaganton, kaj ke vi ripete malhelpis ŝin per viaj gamboj por transpaŝi la apartamentan pordon !* »

Kaj mi eliris. La du pedeloj postkuris min en la ŝtuparo petegante min ne denonci ilin. Tiam mi seke esprimis miajn kondiĉojn : « *Se vi straten alportos la tutan materialon kaj helpos min por ĝin enaŭtomobiligi, mi silentos.* » Ili obeadis kiel aŭtomatoj kaj ĉiufoje, kiam ili preteriris min, ili superrespekteme ripetadis : « *Pardonon, sinjoro !* »

Dum la transportoj per mia aŭtomobilo tiu brokantistino senĉese dankadis min kaj daŭre informiĝis, kiom ŝi ŝuldos. « *Nenion ! Sed se vi trovos librojn pri lingvistiko aŭ projektoj de lingvoj internaciaj, tiam bonvolu atentigi min pri ili !* » Kaj mi transdonis al ŝi la adreson de mia kunlaboranto Henri Vatré.

Kelkajn semajnojn poste tiu librovendistino alportis al Henri Vatré tridekon da libroj, veran trezoron ! Temis pri malnovaj verkoj, kiujn ni ne estis rimarkintaj dum nia nokta esploro de la transprenota materialo. Inter ili mi malkovris la vortaron *Thesaurus polyglottus*

vel dictionarium multilingue ex 40 linguis de Hieronymus Megiserus eldonita en Frankfurto en 1603. Alvenis konvena rekompenco al mia neimagebla ĝeneva aventuro !

Mi detale rakontis tiujn ĉi faktojn, ĉar ili vigle kontribuis al la famiĝo de CDELI en la esperanto-mondo. La ĝenevaj esperantistoj, kiuj ĉeestis la aŭkcion kaj kiuj helpadis min, poste rakontadis siamaniere la neordinaran aventuron de tiu vere memorinda tago al la esperantistoj, kiujn ili gastigadis en Ĝenevo. Kaj mi poste konstatis dum konferenca vojaĝo en Britio en 1972, ke ĝis la Esperanto-Klubo en Londono oni estis aŭdinta eĥojn el iliaj raportoj. Tiam profesoro Ivo Lapenna, la prezidanto de UEA, esprimis al mi sian bedaŭron ne esti alportinta sian apogon al la kreo de CDELI kaj esti dubinta pri la honesteco de Hans Jakob.

3. CDELI konsiderata kiel grava biblioteka dokumentaro

3.1. Fortikiĝo de CDELI en la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds ekde 1970

Mia laboro por la savo de la arkivoj de Edmond Privat kaj de Hans Jakob fortikigis mian pozicion en la Biblioteko de la Urbo La Chaux-de-Fonds, kio favoris la pluan disvolviĝon de CDELI. Tiu ĉi, ekde la jaro 1970, estis konsiderata kiel signifa dokumentaro de la Biblioteko. Konsekvence en sia jarraporto la Komitato de la Biblioteko komencis dediĉi al ĝi apartan rubrikon.

La sinsekvaj tekstoj de tiuj jarraportoj ekde la jaro 1970 fakte konsistigas detalegan priskribon de la disvolviĝo de CDELI. Interesatoj pri la historio de CDELI povas do trovi respondon al ĉiuj siaj demandoj per la konsulto de la rubriko « *Centre de documentation et d'étude sur la langue internationale (CDELI)* » de la franclingva periodaĵo « *Rapport de la Commission de la Bibliothèque* » [*Raporto de la Biblioteka Komisiono*] publikigata de la Urbo La Chaux-de-Fonds. Ekde 1970 ĝis nun tiu raportado pri la aktiveco de CDELI formas dokumenton de pli ol 100 paĝoj, do malfacile resumebla.

3.2 La CDELI-materialo estas nun rete konsultebla

La retejo www.CDELI-org, kreita en 2008, en sia rubriko *Histoire du CDELI* donas la eblon rete konsulti en la franca lingvo tiun historian materialon. Estas antaŭvidata aperigi ankaŭ esperantigon de tiu rubriko en 2009. Do interesatoj pri la aktiveco kaj pri la kolektoj de CDELI tiel baldaŭ povos pli facile akiri precizan ideon pri la disvolviĝo de CDELI ekde la jaro 1970.

Ĉiu jarraporto alportas precizan ideon pri la laboro efektivigita. Ĝi liveras la liston de la bonvolaj kunlaborantoj kaj pri ties funkcioj. Oni ekscias poste, kiom da libroj la bibliotekisto salajrita de la biblioteko havis la tempon katalogi. Tiu katalogado komencis esti rete konsultebla ekde 2001 tra la interbiblioteka kanalo www.RERO.ch de la franclingvaj bibliotekoj en Svislando. Ankaŭ priskribiĝas la registrado de la kolekto de la periodaĵoj, kiu ekde 2009 ankaŭ ekpovos esti rete konsultebla tra www.CDELI.org. La raportoj mencias la ĉefajn donacintojn de libroj kaj arkivaĵoj kun ofta priskribo de la koncerna graveco de tiuj dokumentaroj. Kiam apartaj eventoj karakterizis la vivon mem de CDELI, tiam ili estas detale menciataj. Konklude oni ekscias, el kiuj landoj venis ĉiujare la konsultantoj de la kolektoj de CDELI.

3.3. Ŝanĝiĝis la interlingva situacio profite al esperanto kaj al la angla

Tiu plurpaĝa informado jaron post jaro alportas tre precizan ideon pri la progresoj de CDELI, sed ankaŭ pri ĝiaj problemoj. En la jaroj sepdekaj CDELI en plena neŭtraleco reale

grupigis apogantojn, kunlaborantojn kaj donacantojn el diversaj planlingvaj orientiĝoj. Sed iom post iom dum la lastaj jardekoj de la pasinta jarcento tiu ĉi situacio absolute ŝanĝiĝis pro la malapero de la adeptoj de Ido, Occidental kaj Interlingua. Nun en Svislando, kiel ĝenerale en la mondo, nur la esperanto-komunumo plue viglas, kaj pro tio ĉiuj kunlaborantoj de CDELI estas esperanto-praktikantoj. Koncerne al la naciaj lingvoj sin proklamantaj internaciaj, dum la sama periodo la franca perdis sian prestiĝon kaj la angla principe ĝin anstataŭis kiel reale oficiala internacia lingvo por la internaciaj rilatoj. Antaŭ 50 jaroj ĉiuj vizitantoj de CDELI pli malpli sciis la francan lingvon, sed nun en la novaj generacioj pli kaj pli raras la konantoj de tiu lingvo, kiu fakte estis la neŭtrala esprimo de CDELI fronte al la plureco de la interlingvoj. Kaj samtempe montriĝas, ke nun ĉiu esploranto pri planlingvistiko, adepto aŭ ne de esperanto, tamen bone regas la zamenhofan idiomon. Tio vole nevole fortikigas la esperanto-statuson de CDELI en la biblioteko mem kaj publikrilate.

3.4. CDELI rezultas el la kunlaboro de bonvoluloj kaj de la Urba Biblioteko

Ĉiu interesato pri CDELI konsciu, ke tiu dokumentejo planlingvistika ĝis nun rezultas el la nelacigebla sindonemo de teamo de nesalajritaj bonvoluloj pretaj plenumi precizan taskon, tion semajnon post semajno aŭ dum feri-momentoj. Kaj siaflanke la aŭtoritatoj de la Komunumo La Chaux-de-Fonds kontribuas per la disponigo de konvenaj laborlokoj en la Urba Biblioteko kaj seeble per la kunlabora helpo de salajrita bibliotekisto. Certe indas mencii la nomojn de la kunlaborantoj, kiuj, ĉiusemajne aŭ dum ripetitaj feriperiodoj, per sia aktiva helpo garantiis la ĝisnunan la aktivecon de CDELI. El la kantono Neuchâtel ili estas Luc Allemand, Hélène kaj Pierre Berger, Jean-Thierry von Büren, Sonia Béatrix-Koleva, Andrée, Claude kaj Gabrielle Gacond, Suzanne Gerber, Mathilde Lüthi, Monika Molnár, André kaj Cosette Sandoz-Giroud, Martine Schneller, kaj Alphonse Matejka, adepto de Occidental/Interlingue. El aliaj svisaj regionoj ili estas Tazio Carlevaro, Nancy Fontannaz, Stéphane Keller, Claude Piron, Richard Schneller, Henri Vatré kaj la adepto de Interlingua Philippe-André Schild. Ekstersvisaj kunlaborantoj estas Irmi kaj Reinhard Haupenthal el Germanio, Ilona Koutny, kaj István Szerdahelyi el Hungario, Kimie Markarian el Japanio/Britujo, Tomasz Chmielik, Ryszard Rokicki kaj Walter Zelazny el Pollando. Pluraj el ili ne plu vivas, sed estas dank'al ilia sindono, ke CDELI mondfamiĝis kaj plue plenumas sian originalan funkcion.

La fakto, ke la plenumo de la laboro dependas antaŭ ĉio de la bonvolo de helpemuloj, necese limigas la servojn de CDELI. Abundo da kolektita materialo restas katalogota en provizoraj skatoloj kaj antaŭ ĉio nur la esploro de la vizitantoj povas esti kontentigata. Ne ekzistas salajrita funkciulo povanta dediĉi sian tempon al la kontentigo de perretaj petoj pli malpli seriozaj, kiuj tendencas multiĝi. Same la akiremuloj de brokanta materialo povas esti taŭge servitaj, kiam ili venas kaj mem kunlaboras al la kolekto de la koncernaj dokumentoj.

4. Kreo de Asocio de la Amikoj de CDELI

4.1. Eblo de fakaj Organoj

Kun la celo plibonigi tiun ĉi situacion ne plene kontentiga estis fondita en 2008 Asocio grupiganta la simpatiantojn de CDELI, kiuj pretaj alporti financon apogon. Por respekti la interlingvan neŭtralecon de CDELI, statute ĝi rilatigas la poresperantan aktivecon al faka Organo, samtempe antaŭvidante la eblon krei aliajn tiajn Organojn por precizaj funkcioj, kiel ekzemple eldonaktiveco kaj organizo de kolokvoj aŭ internaciaj konferencoj. Ĉio dependos de la kunlaboraj fortoj.

La konigo de tiu Asocio per lanĉo de alvoko al la svisaj esperantistoj tuj montriĝis fruktodona. Ĝi ebligis eksalajri la bibliotekistinon Martine Schneller, por ke malgraŭ sia emeritiĝo ŝi povos daŭrigi la katalogadon de la libraro ĝis nun nur slipare konsultebla. Siaflanke la tasko katalogi la novajn alvenaĵojn apartenas al bibliotekisto salajrita de la biblioteko. Tiel espereble la slipara katalogo de CDELI baldaŭ ankaŭ konsulteblos rete tra www.RERO.ch, se sufiĉe da Amikoj de CDELI kunlaboros per regulaj mon-kontribuoj.

La publikigo de parto de la esperantlingva versio de la statuto de tiu Asocio de la Amikoj de CDELI kaj de la Alvoko, kiu ĝin ekdiskonigis, ŝajnas konvena konkludo al mia historia raporto.

4.2. Alvoko

Jen do grandparte la teksto de tiu alvoko, kiu titolas « *Ni reale ekzistu per kreo de Esperanto-Amikaro de CDELI !* ». Ĝi fakte komenciĝas per raporto pri la nunaj situacio kaj bezonoj de CDELI :

La Centro de Dokumentado kaj Esploro pri la Lingvo Internacia = CDELI [...] fariĝis institucio mondkonata kaj frekventata de universitataj esploristoj kaj de interesatoj el ĉiuj tendencoj planlingvistikaj, do ne nur de esperantistoj. Atesto pri tiu famiĝo en la esperanta medio ekzemple troveblas en la Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto, kie CDELI estas listigita en la rubriko Mallongigoj de institucioj, kaj tio eĉ escepte en la franca lingvo mem (Vidu PIV, jaroj 2002 kaj 2005, paĝo 1261-a).

La aŭtoritatoj de La Chaux-de-Fonds kaj de la Biblioteko de la Urbo konscias pri tiu graveco. Tion ili videbligis per la situo de la salono de CDELI en prestiĝa loko centre de la biblioteko super la freska kunvenejo Charles Humbert. Aparta sonorilo ĉe la biblioteka enirejo faciligas la akcepton de vizitantoj kaj kunlaborantoj ekster la laborhoraro de la Biblioteko. La libroj, periodaĵoj kaj dokumentoj estas konservataj en koridora vico da movbretaroj. Por la organizo de kulturaj aranĝoj, kiam la kunvenejo de la biblioteko ne sufiĉas, tiam klasejoj kaj aŭlo de la najbara lernejo estas je dispono. Sub la aŭspicio de Svisa Esperanto-Societo kaj de Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj tiu favora situacio faciligas la organizon de kulturaj kaj studaj renkontoj klerigaj por la praktikantoj de esperanto.

Nuna problemo : *Salajrita bibliotekisto zorgas pri la katalogado de la libraro de CDELI je la kondiĉo, ke tiun funkciulon helpu kompetentaj bonvoluloj. Dum la kvindekjara vivo de CDELI plurfoje okazis portempa interrompo de tiu aktiveco, kiam bibliotekisto emeritiĝis aŭ migris al alia institucio. Tuj interrompoj pli malpli longaj ĉiam okazigis pozitivan reekzamenon de la bezonoj de CDELI.*

La nuna ege kompetenta bibliotekistino de CDELI, s-ino Martine Schneller, estis bedaŭrinde emeritigita fine de 2007 pro atingo de sia 62-a jaraĝo. Fakte la kaŭzo de tiu tro frua emeritigo de funkciuloj atingintaj tiun aĝon rezultas de ŝpara politiko celanta reduktion de la ŝuldoj de la ŝtato Neuchâtel kaj de la komunumo La Chaux-de-Fonds. La bibliotekistino de CDELI do ne estas la sola suferanto de tiu peniga situacio. Kiel ŝi aliaj funkciuloj perdis sian deĵoron kaj estas nun devigataj pli malpli vane serĉi novan vivtenan laboron. El tio rezultas suferiga problemo ne nur por la eksigitoj mem, sed ankaŭ por la Biblioteko kaj CDELI.

Martine Schneller, kvankam devigata serĉi novan laboron vivtenigan, tamen ne forlasis sian apogon al CDELI. Sensalajre ŝi plue venadas helpe katalogi librojn po unu tagon semajne. Ŝia kuraĝo kaj sindonemo pozitive impresas la bibliotekan direkcion.

La esperantistoj atestu pri sia ekzisto : *En diskutoj kun la aŭtoritatoj koncerne al la aktiveco kaj situacio de CDELI ni konstatis, ke ĉe la politikistoj ekzistas tendenco al dubo pri la ekzisto de la esperantista publiko, ĉar ĝis nun ne reale mezureblis ĝia apogo, krom per*

donaco de arkivaĵoj. Fakte sentiĝas la manko de **Asocio de la Amikoj de CDELI**, per kiu povu esprimiĝi **la apogo de la esperantistoj**.

Tial kun la helpo de la juristino Sonia Bétrix, regula helpanto de CDELI, laŭ la modelo de la « Association des Amis de la Bibliothèque », ni kreis la dezirindan « Association des Amis du CDELI » kun faka Organo Esperanto-Amikaro de CDELI.

Vi ricevas la statuton de tiu asocio. Fakte jure nur validas la franca teksto. La esperanta versio aldonita celas diskonigi tiun fondon ekster la franclingva teritorio. Pagilo de la poŝta konto 10-227495-0 Amis du CDELI, **Esperanto-Amikaro de CDELI**, 2300 La Chaux-de-Fonds, ebligas tuj fariĝi **Esperanto-Amiko de CDELI** per la sendo de jarkotizo de Fr. 30.- Esperantistoj ne loĝantaj en Svislando ankaŭ povas esprimi sian apogon per jarkotizo de po € 20.- aŭ po \$ 30.- por persono. Ni esperas, ke dum la fino de la jaro 2008 aro da personoj jam povos tiel proklami sian subtenon al la tiom utila aktiveco de CDELI.

La retejo www.cdeli.org raportos : La nun kreata retejo www.cdeli.org registros la **Amikojn de CDELI** kun nura indiko de iliaj nomo kaj loĝloko, sen mencio de reta kaj poŝta adresoj, tio por eviti misuzon de tiuj informoj. Tiu listo pruvos la ekziston de la esperantista publiko kaj ties apogon al CDELI. En la nuna kriza situacio la rikoltitaj jar-kotizoj helpas al la salajrado de la bibliotekistino.

Eble kelkaj Amikoj deziras ne simple kontribui per jar-kotizo, sed eĉ ĉiumonate alporti regulan mon-helpon. Tio facile fareblas per pag-ordono al propra poŝta aŭ banka konto. Se tiel 24 personoj ekzemple donacos po fr 30.- monate, tio fakte ebligos salajri la bibliotekistinon po unu labortagon semajne. Tio estos granda atingo.

Kaj se pli ol 24 personoj tiel alportos sian helpon, eble ni eĉ povos garantii la normalan salajradon de nia bibliotekistino por la 2 kutimaj labortagoj en la semajno.

Se dank'al regulaj monataj kontribuoj de Amikoj de CDELI tiu miraklo realiĝos, tio konsciigos la politikistojn pri la realeco de la esperantista publiko kaj fortikigos la pozicion de CDELI en diskutoj kun la aŭtoritatoj.

Estas klare, ke nur fakajn aktivecojn temporabajn ni celas provi salajre garantii, kiel tiu de la bibliotekista funkcio aŭ de katalogisto de la periodaĵoj, kiam la biblioteko provizore paneas en la plenumo de tiu tasko. Ĉiujn aliajn aktivecojn malpli fakajn CDELI plue efektivigos dank'al la helpo de sindonemuloj, kiel tio okazis ĝis nun. La nelacigebla helplaboro de volontuloj konsistigas tre originalan forton, kiu estas pozitive konsiderata de la aŭtoritatoj kaj tre utila al CDELI mem.

Alvokoj kaj administraj informoj : Ni dankas al Svisa Esperanto-Societo, kiu favoris la dissendon de nia alvoko al la kutimaj ricevantoj de la bulteno SES informas.

Ankaŭ alvokoj estos dissendataj al aliaj publikoj, ekzemple per la franca lingvo informiĝos Chaux-de-Fonds-anoj kaj politikistoj de la kantono Neuchâtel, ktp.

Jen la kunlaborantoj, kiuj jam pretas administri la Asocion de la Amikoj de CDELI :

La kasistan funkcion plenumos s-ino Sonia Bétrix.

Deĵoros kiel kaskontrolantoj s-ro André Sandoz kaj s-ino Ginette Pellaton.

S-ino Nancy Fontannaz estos la sekretario kaj s-ro Claude Gacond la prezidanto.

La Asocia adreso estas : Amis du CDELI aŭ Esperanto-Amikaro de CDELI, Bibliothèque de la Ville, Case postale 3034, CH-2303 La Chaux-de-Fonds.

La unua Ĝenerala Asembleo de la Asocio « Les Amis du CDELI » okazos franclingve la vendredon 15-an de majo 2009 kaj la unua Asembleo de la faka Organo Esperanto-Amikaro de CDELI okazos esperantlingve la sabaton 16-an de majo 2009. Ambaŭ renkontoj estos sekvataj de interesa kultura aranĝo. Do jam nun registru tiujn datojn en via agendo.

La Chaux-de-Fonds, la 21-an de novembro 2008, Claude Gacond kaj Nancy Fontannaz.

4.3. Signifaj eroj el la Statuto de tiu Asocio de la Amikoj de CDELI

Artikolo 1-a Nomo, sidejo, daŭro, strukturo

Ekzistas, sub la nomo « Asocio de la Amikoj de la Centro de Dokumentado kaj de Esploro pri la Lingvo Internacia (CDELI) de la Biblioteko de la Urbo » aŭ pli simple « Amikoj de CDELI » (ĉi sekve « Asocio ») asocio sen profitcelo laŭ la senco de la artikoloj 60-a kaj sekvaj de la Civila Kodo Svisa. Ĝia sidejo troviĝas en La Chaux-de-Fonds. Ĝia daŭro estas senlima. La Asocio estas sendependa de la Biblioteko de la Urbo.

Artikolo 2-a Celoj

La Asocio celas :

- konigi la celojn kaj aktivecojn de CDELI ;
- subteni ĝiajn projektojn kaj ĝiajn kulturajn aranĝojn ;
- helpi la institucion en ties plenumo de la kulturaj kaj proheredaj taskoj, kiuj estas :
 - serĉi, konservi, valorigi kaj esplori la verkojn rilate al la lingvoj internaciaj ;
 - proponi laborilojn kaj konilojn al esploristoj el la tuta mondo kaj el ĉiuj interlingvaj apartenoj.

La Asocio partoprenas al la kultura vivo de la Urbo kaj de la regiono.

Ĝi neŭtralas politike, religie kaj interlingvistike.

Artikolo 3-a Aktivecoj

Por atingi tiujn celojn la Asocio aparte klopodas :

- favori la disradiadon de CDELI ;
- trovi monrimedojn cele al la financado de la kulturaj projektoj kaj manifestacioj ;
- kunlabori al la disvolviĝo de la institucio.

Artikolo 4-a Membroj

La Asocio konsistas el :

- 1.- Membroj individuaj aŭ el paroj
- 2.- Membroj kolektivaj (institucioj)
- 3.- Donacintoj
- 4.- Honoraj membroj

Artikolo 5-a Membroj individuaj kaj kolektivaj

Ĉiu persono fizika aŭ morala, kiu aprobas la celojn kaj la statuton de la Asocio rajtas fariĝi membro individua aŭ membro kolektiva de tiu ĉi.

La membreco akiriĝas nur post pago de la jarkotizo, kun rezervo okaze de sinteno kontraŭa al la nuna statuto.

Artikolo 6-a Donacintoj

Ĉiu persono fizika aŭ morala, kiu alportas subtenon al CDELI per donaco de monhelpo, rajtas fariĝi asocia donacinto por la koncerna jaro.

Artikolo 7-a Honora membro

La meriton de honora membro ricevas la fizikaj aŭ moralaj personoj, kiuj aparte distingiĝis per siaj aktivecoj favore al CDELI. La honoraj membroj ne bezonas plu pagi kotizon.

Artikolo 8-a Monrimedoj

La monrimedoj de la Asocio estas :

- la kotizoj ;
- la gajnoj rezultantaj el specialaj agadoj aŭ manifestacioj, kiujn ĝi organizas ;
- la donacoj, la testamentaĵoj, la kontribuoj publikaj aŭ privataj ;
- aliaj eblaj mongajnoj.

Persone la membroj neniel respondecas pri la ŝuldoj de la Asocio. Tiu ĉi ne respondecas pri la ŝuldoj de siaj membroj.

[...]

Artikolo 11-a Organizado

La Asocio entenas la sekvajn organojn :

- la Ĝenerala Assembleo ;

- la Komitato ;
- la Fakaj Organoj ;
- la Kontrevizoroj.

Artikolo 12-a Ĝenerala Asembleo

La Ĝenerala Asembleo konstituas la supran povon de la Asocio. Ĝiajn kompetentojn donas la leĝo kaj la artikolo 13-a de la nuna statuto. La Ĝenerala Asembleo kuniĝas almenaŭ po unu fojon jare. Eksterordinara Asembleo povas esti kunvokita fare de la Komitato aŭ sekve al la peto de du trionoj de la membroj de la Asocio. La kunvokilo estu sendita al la membroj fare de la Komitato 20 tagojn antaŭ la dato de la Ĝenerala Asembleo. Kaze de eksterordinara Asembleo petita de parto de la membroj la dato kaj la tagordo estos interkonsente fiksitaj kun la reprezentantoj de la petintoj.

La Ĝenerala Asembleo valide kunsidas, kia ajn estas la nombro de la ĉeestantaj membroj. Ĝiaj decidoj validas laŭ simpla plimulto de la partoprenantoj. Ĉiu membro disponas je po unu voĉo, la prezidanta voĉo intervenas kaze de voĉ-egaleco. La Ĝenerala Asembleo decidas nur pri la objektoj notitaj en la tagordo. Tamen ĝi rajtas decidi pri objekto ne troviĝanta en la tagordo, se la plimulto de la ĉeestantaj membroj tion akceptas.

Artikolo 13-a Kompetentoj de la Ĝenerala Asembleo

La kompetentoj de la Ĝenerala Asembleo jenas :

- nomumo de la Komitato, de la Prezidanto kaj de la Vic-prezidanto ;
- nomumo de la Kontrevizoroj ;
- akcepto de la raportoj, kontoj kaj buĝeto ;
- diskuto de la objektoj submetitaj je ĝia ekzameno fare de la Komitato ;
- akcepto de kreotaj fakaj Organoj, kies celo estas statute precizigita kaj akcepto de iliaj raportoj, kontoj kaj buĝeto ;
- propono de precizaj agadoj al la Komitato ;
- nomumo de eventualaj honoraj membroj;
- akcepto de ĉia modifo aŭ revizio de la statuto ;
- fikso de la jarkotizo.

Artikolo 14-a Komitato

La komitato estas la plenuma organo de la Asocio. Ĝi reprezentas ĝin ĉe la ceteruloj. Ĝi prizorgas bonan funkciadon de la Asocio.

Ĝi konsistas minimume el kvin membroj kaj rajtas alelekti pliajn membrojn. Ĝi kunsidas minimume dufoje en la jaro. La direkcio de la Biblioteko de la Urbo kunsidas kun konsulta voĉo. La membroj de la Komitato nomumitaj de la Ĝenerala Asembleo estas elektitaj por kvarjara periodo.

La Komitato mem konstituigas.

Artikolo 15-a Devoj de la Komitato

Interalie la Komitato havas la sekvajn oficepovojn. Ĝi :

- administras kaj vivigas la Asocion ;
- pretigas kaj kunvokas la Ĝeneralan Asembleon kaj la aliajn kunsidojn de la Asocio ;
- administras la financojn ;
- reprezentas la Asocion ĉe la ceteruloj per la subskribo de du el siaj membroj.

Aldonaj kompetentoj estas atribuitaj al la Komitato. Ĝi rajtas kunoficigi ĉiujn kunlaborantojn, kiujn ĝi opinias necesaj al la plenumo de siaj taskoj.

La Komitato decidas kun la konsento de la aŭtoritatoj pri la avantaĝoj, kiujn la membroj de la Asocio rajtas profiti.

Artikolo 16-a La Fakaj Organoj

1. La Amikoj esperantlingvaj de CDELI (esperante : Esperanto-Amikaro de CDELI) alportas sian apogon al la Asocio koncerne al esperanto. En rilato kun la esperantlingvaj asocioj kaj

eldonejoj kaj kun korespondantoj, ili laboras al la riĉigo de la kolektoj de CDELI. Per libro-servo kaj organizo de kursoj, seminarioj kaj kolokvoj ili alportas sian didaktikan apogon al la publiko studanta kaj praktikanta esperanton kaj kontribuas al la kultura radiado de CDELI ĉe la regiona nivelo kaj en la esperanto-mondo. Tiuj aktivecoj disvolviĝas normale en esperanto kaj ofte interrete. Sed la agadraportoj al la Ĝenerala Asembleo estas prezentataj franclingve.

*2. Aliaj Fakaj Organoj rajtas konstituiĝi konforme al la artikolo 13-a de la nuna statuto.
[...]*

Artikolo 20-a Administra jaro

La administra jaro koincidas kun la kalendara jaro.

La nuna statuto estis adoptita de la Asembleo konstitua okazinta en La Vue-des-Alpes (ĉe La Chaux-de-Fonds), la 12an de oktobro 2008. Ĝi tuj ekvalidas.

Por la asembleo konstitua :

Claude Gacond, la prezidanto kaj Nancy Fontannaz, la sekretario

5. Konkludo

Povu tiu ĉi iom aŭtobiografieca raporto pri la kreo de CDELI kaj pri ĝia nuna situacio kontribui al la larĝigo de la rondo de la kunlaborantoj kaj amikoj de tiu originala interlingvistika arkivejo. Kiel la plimulto de similaj institucioj, CDELI dependas de la sindonemo de helpemuloj. Mi persone aktivas, por ke novaj kunlaborantoj povu iom post iom transpreni la laboron, kiun mi nelacigeble iniciatis kaj plenumis dum pli ol duonjarcento.

Gacond, Claude (1931), strato Chevreuils 14, CH-2300 La Chaux-de-Fonds, Svislando.
gacond@bluewin.ch kaj www.esperanto-gacond.ch .